

Det handlar inte bara om att förstå barns platser, det handlar också om platser i barn och de avtryck den omgivande miljön lämnar i barnens inre.

EN INBLICK I VERSAMHETERNA...

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

EN INBLICK I VERSAMHETERNA... ..	1
PROJEKTERANDE ARBETSSÄTT	2
Vår närmiljö - Lillelunda Förskola	3
Hållbar utveckling – närmiljön- Västerby Förskola	6
Projekt Hållbar utveckling – närmiljön- Ljungsbackens Förskola	10
Götene – min och vår plats att vara på - Miklagård Förskola	16
Götene – min och vår plats att vara på - Skattkistans Förskola	19
HUNDRASPRÅKLIGHETEN	22
ATT SKAPA MÖTESPLATSER I ETT PROJEKT	25
HUR KAN MAN BYGGA "BROAR" MOT SAMHÄLLET?	29
KOMPETENSUTVECKLING	31
Barn med låg affektivt bemötande – Bo Hejskov	31
Interkulturellt förhållningssätt - Susanna Anderstaf	32
ÖVRIG KOMPETENSUTVECKLING	33
LITTERATUR	34
SAMMANFATTNING	36
REFERENSER	37

I den här sammanställningen får ni bekanta er med några av de kommunala förskolorna i Götene Kommun.

Vi är tre Pedagogistor; Johannah Tapper, Kinna Segerstig och Katarina Bly som med pedagogernas hjälp vill lyfta och sprida de lärprocesser som vi har fått syn på under året 2016-2017.

Förskolorna i Götene arbetar med projekt och projekterande arbetssätt och i denna sammanställning synliggörs några av förskolornas projekt.

*"Med ett temainriktat arbetssätt kan barnens lärande bli mångsidigt och sammanhängande.
(Lpfö98/16)*

Under året arbetade en stor del av kommunens förskolor med en liknande projektrubrik där fokus har varit på samhället och närmiljön. Vi har valt ut dessa förskolor för att lyfta olikheterna i projekten som en styrka. Vi hoppas att denna sammanställning ska visa det positiva i hur olika ett projektarbete kan bli trots att man utgår från en liknande rubrik.

Vi hoppas att denna presentation ska skapa en delaktighet som bygger på att vi hjälps åt, ger varandra tips och idéer som sedan kan inspirera vidare i arbetet med barnen.

*"Genom kollegialt lärande kan personalen strukturera sitt utvecklingsarbete och använda kunskaperna i det dagliga arbetet.
(Skolverkets allmänna råd)*

I sammanställningen kommer ni också få ta del av olika fortbildningar och litteratur som har förekommit i kommunen.

/ Johannah, Kinna och Katarina

PROJEKTERANDE ARBETSSÄTT

Projekterande arbetssätt handlar framför allt om att som pedagog vara utforskande tillsammans med barnen, genom ett nyfikenhet och aktivt lyssnande för att försöka förstå vad som fångar barnens intresse och uppmärksamhet och stötta barnen med nya utmaningar i det som de visar intresse för. I ett projekt tar man tillvara på varje barns erfarenheter och ger barnen något gemensamt att samlas runt.

”Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för förskolans verksamhet. Den ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas till vara för att skapa mångfald i lärandet. (Lpfö 98/16)

I det projekterande arbetssättet får barnen möta varandra i olika gruppkonstellationer. Lärandet sker både mellan barn/ barn och barn/pedagoger i en interaktion mellan verksamhetens alla delar och olika uttrycksformer. Genom att ge barnen möjlighet att utforska på många olika sätt får de en djupare kunskap.

”Projektarbete handlar om att organisera barnen i olika grupper för att de ska kunna använda sig av varandras tankar och kunskaper på bästa sätt. (Alnervik & Kennedy, 2010, s 117)

Vi arbetar med våra miljöer för att skapa mötesplatser som ska passa barnens intressen. Både pedagoger och barn förändrar, utvecklar och skapar nya miljöer kopplat till pågående projekt.

Pedagogiska dokumentation är ett viktigt hjälpmedel i pedagogernas reflektion, för att fånga barnens lärande och på så sätt utmana den och föra den utforskande processen vidare.

”Förskolan ska främja lärandet, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget om innebörden i begreppen kunskap och lärande. (Lpfö 98/16)

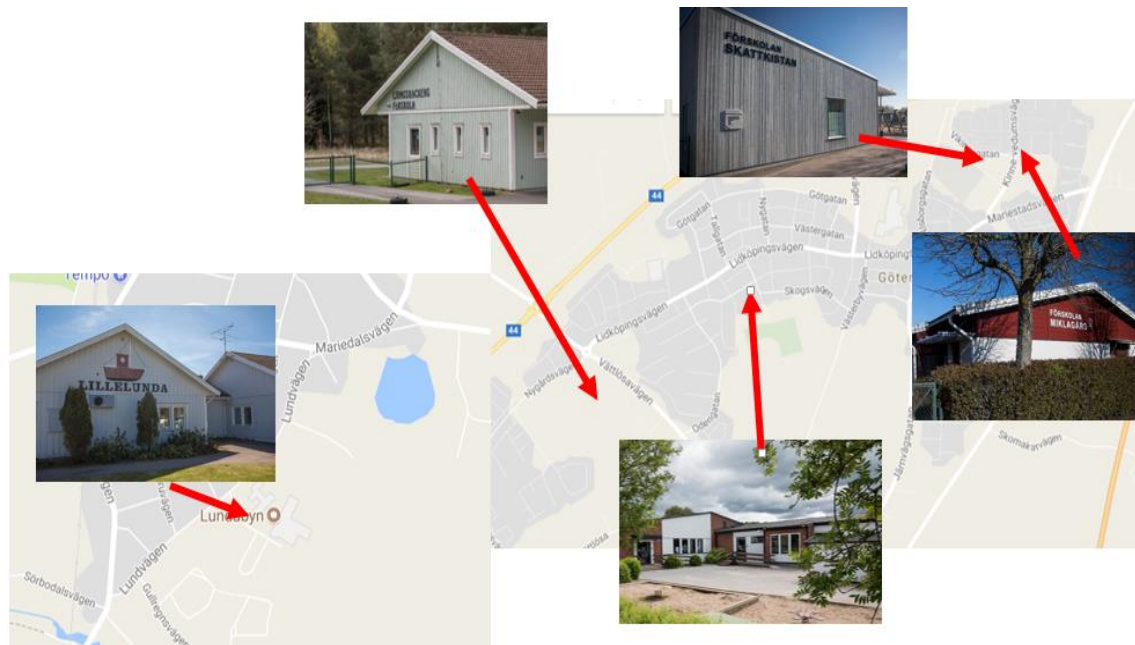
Årets projekt är inriktat mot samhället och närmiljön.

Syftet med projekten var att barnen skulle bli bekanta med samhället och synas mer i samhället. Vi ville få syn på barnens bild av samhället likväl som vi ville få syn på samhällets bild av barnen och bredda dessa genom att skapa möten mellan samhället och barnen.

Hur ser barnen på samhället, vad uppmärksammar barnen i mötet med samhället?

Vilken bild av barnet finns i Götene/Lundsbrunn och hur kan vårt projekt bidra till att ändra den?

Förskolans plats i samhälle

Vår närmiljö

Lillelunda Förskola

Myrstacken

Under augusti 2016 så fick vi på myrstacken en ny barngrupp, 19 stycken 3-åringar. Dessa barn hade tidigare arbetat med traktorer och skördetröskor och det intresset fanns fortfarande kvar hos barnen. Vi lyssnade in barnens tankar kring maskiner

och började att forska tillsammans med barnen, nu var projektet igång!

Vi bokade in ett studiebesök hos en förälder som driver ett lastbilsåkeri. Där fick barnen provsitta en lastbil, en hjullastare och en truck.

Efter ett tag märkte vi att barnen blev mer och mer intresserade av just traktorn. En bonde kom då och hälsade på oss med sin röda traktor + skopa. På vintern kom även en förälder till oss med traktor och kärra

och barnen fick åka en sväng på kärran i Lundsbrunn.

När vi forskade vidare om traktorn såg barnen att traktorn används mycket på en bondgård. Projektet ändrade då inriktning till bondgården. Barnen forskade om vad traktorn använder för redskap för att bruka jorden, t.ex. harv, plog, slätterkross, rundbalspress med mera. Barnen började nu

fundera på vad mer det finns på en bondgård. Vi hittade ett barnprogram på YouTube som hette "Bonden Åse", där fick man följa bonden Åse och hennes sysslor på en bondgård. Barnen blev då intresserade av kor.

Allt eftersom projektet fortgick så skapade vi ett projektrum. Här inne fanns det traktorer, bondgårdsdjur, staket och mat till djuren. Vi tillverkade en ladugård av en kartong som våra

bondgårdsdjur fick flytta in i. Barnen tillverkade mycket mat till djuren (av frigolit och torkade löv) men hade ingenstans att lägga maten. Vi forskade därför om vart bonden förvarar kossornas mat och bestämde oss för att tillverka två silos. Vi har forskat mycket om vad en ko äter, varför den har örhängen, vart mjölken tar vägen med mera. Vi avslutade projektet med att åka på kosläpp, vilket var väldigt uppskattat hos barn och föräldrar.

Solgläntan

Vi startade vårt projekt "Lundsbrunn - Vår närmiljö" med färger som barnen var intresserade av. Vi gick färgpromenad och stötte där på många olika färger.

Barnen såg skyltar, staket och bilar med olika färger på som de kände igen. På ången

plockade barnen blommor som de sedan kunde matcha ihop med olika färgade papper. Det var med stor entusiasm som barnen såg hur färgerna passade ihop.

Sedan fick barnen ta med var sin sak hemifrån som de tyckte om extra mycket. Det var allt från gosdjur till väskor. Med hjälp av vår färgvägg kunde de matcha sina färger.

Vi läste sagor om färger och sjöng. En av sångerna blev extra populär och det var "Röd, röd, röd är mössan på mitt huvud". Varje sång är kopplat till ett yrke som att bagar'n är vit, sotaren svart osv. Vi hade en alldeles egen bagare här på förskolan som bakade

en liten deg med barnen och efter det gjorde vi ett besök hos pizzabagaren här i Lundsbrunn.

Vi träffade även tomten och jägaren på några av våra promenader. Sotaren såg vi genom fönstret, han var så svart som vi trodde! Vi

upptäckte även att det fanns andra med svarta kläder som vår egen vaktmästare och det var svårt att förstå att det fanns fler yrken med svarta kläder.

En dag gick vi och letade efter vår blåa sjöman. När vi kom ner till vattnet fanns där ingen sjöman eller båt men mössan hade han tappat! Som tur var hittade ett av barnen mössan!

I vintras när vi satt i skogen vid en grusväg kom en bil förbi, den stannade och det spontana mötet ledde till att hela förskolan blev inbjudna att närsomhelst gå och titta på hans hönor. Så en dag begav vi oss dit och där fick vi titta in i hönshuset där hönorna var och vid ett annat tillfälle var hönorna ute på gården tillsammans med tuppen som gol så fint för oss.

Fågelintresset startade!

I början av vårterminen bekantade vi oss med "Kompissolen". Hur är man en bra kompis? Vi

lärde oss att säga Stopp när något kändes fel och läste "Kompisböckerna". När vi sedan gick på våra promenader så såg vi massor av olika sorters skyltar som gatuskyltar och vattenlåsskyltar men även många olika sorters stoppskyltar. Någon skylt hade

en hand som sade stopp, precis som vi hade gjort på förskolan. Sedan fanns det trafikskylten Stopp som barnen kände igen genom Kompisböckerna, en stor röd skylt med bokstäver på.

På en av våra promenader såg vi ett stort skatbo! Vi lyssnade och försökte höra fåglarna och det gjorde vi! Det var ganska svårt eftersom det var så många olika ljud vi upptäckte! På förskolan målade vi skator, de skulle vara svarta på vitt papper för att bli en skata tyckte barnen. För att kunna se fåglarna bättre tillverkade barnen olika sorters kikare. Nu var det dags för vår fågelskådare promenad. Vi lyssnade och tittade! Vi upptäckte fler fågelbon och även ett insektshotell. Vi hittade skräp i vår natur som vi kunde lägga i våra kikare så länge eftersom vi vill vara rädda om vår närmiljö.

Vi började tillverka egna fågelholkar och olika sorters fåglar, några av papper och några av playdoo deg.

Vi har sett och hört mycket i vårt Lundsbrunn och det var och förblir en spännande resa!

Hållbar utveckling – närmiljön

Västerby Förskola

Månen

I projektet närmiljön startade Månen med att ta flera promenader i Götene samhälle. Vi ville uppmärksamma barnen på vad som fanns i närmiljön, vilka byggnader, hus och affärer. Vi gick på promenader där vi ställde

ledande frågor men även där barnen själva fick leda oss dit vi skulle gå. Det blev ett besök till leksaksaffären. Vilken lycka☺. På en av

promenaderna gick vi till Siljournen och köpte lite gott och pedagogerna överraskade barnen med att åka bussen tillbaka till Götene busstation. Bilder

togs under dessa promenader som sedan användes till att göra vår egen Götene karta. Denna karta används nu som bilbana, där barnen fritt får leka med den.

Vi lät även ett barn i taget ta med en Ipad hem, där barnet tillsammans med föräldrarna fick ta bilder på sitt hus och familj. Barnet själv fick välja vad han/hon skulle ta kort på. Tillbaka på avdelningen tog vi fram projektor och storskärm och barnet fick visa och berätta om sina bilder för de övriga barnen. Barnet fick välja

om de ville stå framför alla eller om de ville sitta kvar på sin plats. De flesta barnen stod framför sina kamrater och berättade glatt om sina bilder. Dessa bilder sammanställdes sedan till en bok som barnen kan titta i när de vill. Detta var ett

projekt som blev bättre än förväntat. Vi upplever att det kändes positivt från både barn och föräldrar. Barnen har fått en vana att stå inför varandra som grupp, även tränat på att lyssna på sin kompis som haft Ipaden med sig hem.

Barnens hus projekterades vi upp på storskärm och där pratades det om att hus ser olika ut och har olika färg etc. Barnen fick börja skapa sina egna hus med hjälp av lera, sockerbitar, glasspinnar och

knäckebröd som exempel. Dessa hus fick de sedan måla, barnen tyckte det var fascinerande att man FICK måla på knäckebröd. Vi använde oss även

av en overhead apparat där ett hus projekterades upp på ett vitt papper på väggen. Barnen fick måla av och färglägga. Vi skapade även en stad tillsammans på Månen. Barnen fick måla mjölkkartonger till hus. De fick även en kartongbit som skulle vara marken, tillsammans fick de komma fram till vilken färg som marken skulle målas i. I

husen satte vi sedan LED-lampor så staden blev levande.

Lerhusen, staden och huset som målades på väggen blev tillsammans en utställning som vi alla kunnat njuta av, föräldrar som barn och pedagoger.

Vi har märkt att tack vare detta projekt så pratar barnen mycket mer om hus, olika material. I leken byggs det upp både enkla och spektakulära hus och byggnader. Roligt för oss pedagoger att få vara med i deras processer.

Stjärnan

Projektet närmiljön började bl.a. med att barnen fick promenera runt till sina hus, ta kort och sedan sätta upp bilden vid en karta över Götene på avdelningen.

Vi arbetar vidare med närmiljön genom besök i olika butiker i Götene, barnen har sedan fått berätta i

smågrupper inför resten av gruppen om vad de såg, upplevde och fick för intryck. Barnen dokumenterade genom att använda sig av ipaden. Genom barnens nyfikenhet och vilja har projektet fortsatt och en affär har kommit till på avdelningen. Vi har tillsammans med barnen arbetat med mindmap kring affären och dess innehåll. Barnen bestämde att butiken ska heta Stjärnans butik. Barnen har fått fylla på affären med tomma förpackningar hemifrån. Kassan i affären har fått en speciell plats och funktion. Affären finns med i barnens olika lekar under dagen. Vi besökte ICA och barnen fick möta personal där och uppleva hur en butik fungerar, t ex

butik fungerar, t ex kassasystemet. Genom att barnen har fått utforska sin närmiljö och berätta för resten av gruppen genom att använda tal och bild upplever vi att även de barnen som inte tagit så mycket plats verbalt innan, nu vågar att göra just

med varandra.

Barnen har involverat nya barn som börjat på avdelningen Stjärnan i projektet genom att fråga dem om vart de bor och pekat på kartan och visat på kompassolen t ex.

detta. Barnen har fått en vana att lära sig lyssna till varandra och ge sina åsikter och att stå inför varandra som grupp. De vågar mer att dela med sig och prata

Vi känner att föräldrarna är positiva och känner en trygghet och glädje över att deras barn får vara på avdelningen Stjärnan, de har varit involverade i barnens affär bl.a. genom att de tagit med saker hemifrån.

En framgångsfaktor i vårt arbete är att vi pedagoger har haft bra samtal och reflektioner tillsammans med varandra och pedagogista. Vi har haft förhållningssättet att vara inlyssnande, vi har observerat barnen genom att använda ipad, filma och ta kort. Vi har låtit barnen äga projektet. Vi har erbjudit barnen platser i närmiljön t.ex. gymnastiksalen, skogen och bibliotek. Vi har besökt en klass på skolan. Skapande verksamhet har fått ta mer plats i form av svart/vit och akvarell färg. Barnen har kopplat ihop detta med sång och ramsor som handlar om olika frukter och bär. Sången har

varit en glädje och sammankopplande länk mellan barnen.

Det är en vinst att som pedagoger få känna att projektet är BARNENS projekt.

Solen

På avdelningen solen har vi arbetat med projektet vatten. Vårt arbete med projektet vatten startade tack vare att vi genom observationer såg barnens intressen och nyfikenhet kring vatten. Vårt vattenprojekt

startade i liten skala där vi såg barnens intresse för vattenpölar och detta ökade succesivt till intressen för även vattenljud, vattenlekar, vatten i kran och glas samt brandbilar, brandmän och deras brandslangar.

Vi har på olika platser i vår närmiljö utforskat vatten och en av dessa platser var den stora grusplanen som vi passerar när vi går till skogen. När vi en dag var på

väg till skogen upptäckte barnen att grusplanen var täckt med en massa vatten så istället för att

gå till skogen blev vi kvar i alla stora vattenpölar för att utforska dem. Barnen utforskade vattenpölar med hela kroppen, de hoppade och de försökte simma i vattnet, de öste vatten med sina vantar och de utforskade om vantarna kunde flyta. Vi har även utforskat vatten inomhus där vi fyllt en vattenbalja med vatten, till detta har vi gett barnen möjlighet att utforska vattnet med hjälp av olika sorters material där vi också fyllt vattenflaskor och andra behållare med kallt vatten för att ge dem möjlighet att känna

på olika tempererade vatten. När det hade snöat ute valde vi att fylla vår vattenbalja med snö så barnen även fick utforska detta samt att vi har fryst in vatten i frysen för att se vad som händer. Barnen har också lyssnat till ljud av vatten och vattenfall där vi tillsammans har diskuterat vad det är vi hör. Genom dessa diskussioner har barnen hört ljudet av

rinnande vatten och bubblor vilket har lett till att vi har skapat egna bubblor när vi varit ute i vattenpölar och hoppat. När barnen har hoppat i vattenpölar har de sett att det bildas bubblor. Vi har också tillverkat egna såpbubblor och blåst dessa tillsammans med barnen. Vissa bubblor flög så högt upp att man inte fick tag i dem, andra flög lågt.

Barnen har fått möjlighet till att utforska och samtala kring ämnets olika former så som is, snö och vatten. De har även fått möjlighet att utforska med sina sinnen genom att smaka, lyssna, känna på

olika tempererade vatten. När de målat, ritat, dansat till vattenljud har de fått tillfälle att uttrycka känslor genom penna och kropp, i estetiska uttryck. Vi har utmanat dem i deras lärprocesser genom att kommunicera och diskutera tillsammans med dem både under aktiviteter och i vardagen.

Kometen

Ett av våra mål med denna termin var att vi ville ge alla barnen en gemensam upplevelse av närmiljön skogen. Barnen skulle tillsammans med pedagogerna få uppleva skogen genom frekventa besök där vi utforskar dess miljö.

Vi utforskade skogen både dess miljö och dess material. Vi har gått till skogen alla tillsammans och även i mindre grupper. Tillsammans har barnen uppmärksammat olika saker vid de olika besöken i skogen bland annat kottar, pinnar, växter, träd och kryp. Barnen har även använt hela sin kropp i utforskandet, de

har hoppat, sprungit och klättrat m.m. Vid flera tillfällen har ett eller flera barn lagt märke till eller börjat med

något vilket ledde till att de andra barnen blev nyfikna och också ville vara med och testa eller utforska. Pedagogerna har dokumenterat barnens utforskande genom att fotografera och sedan låta bilderna inspirera i innemiljön. Vi har även tagit med t.ex stenar och kottar ifrån skogen in på avdelningen och använt det materialet i utformandet av en skogsmiljö inomhus. Skogsmiljön inne på förskolan har utvecklats genom att vi först började med promenader till skogen och att vi därefter satte upp papper på väggen där det står skogen på de olika språken som våra barn talar. Efter det så tillförde vi en grön matta som representerade mossor samt en gran. Sedan målade barnen en egen skog på en tapetrulle som vi satte upp på väggen. Miljön utvecklades ytterligare genom att vi diskuterade med barnen om vad som finns i skogen. Det

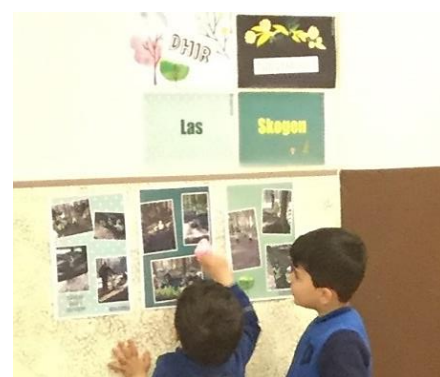
resulterade i att barnen tillförde kottar i granen, träplattor, teckningar av blommor, bilder på skogen och på barnen i deras utforskande.

Ett annat mål som vi arbetat med är att ge barnen möjlighet till skapande former där inte språket är den avgörande uttrycksformen.

Barnen har använt sig av olika uttrycksformer i projektet skogen. De har fått använda sig av olika material för att skapa, bland annat flaskfärg, vattenfärg, kitor. Vi satte upp ordet "bildskapande" på de olika modersmålen på en vägg inne på avdelningen, sedan fick de rita fritt d.v.s vad de ville med pennor på papper som satt fast vid ett stort staffli. Flera barn kunde måla samtidigt. De målade t.ex spöken, katter, drakar, mamma och pappa. Barnen inspirerades av varandra. Barnens teckningar satte vi sedan upp på bildskapandeväggen. Teckningarna blev fler och fler så teckningarna täckte en hel vägg. Pedagogerna dokumenterade genom att fotografera barnen under tiden som de målade och satte upp fotona tillsammans med deras teckningar på väggen.

Både skogsmiljön och bildskapandeväggen har fungerat som mötesplatser där barnen och pedagogerna tillsammans lockats till

samspel. Barnen pekar och samtalar med varandra och med pedagogerna om vad de har målat på sina teckningar eller vad de gjorde på foton

Projekt Hållbar utveckling – närmiljön

Ljungsbackens Förskola

Stenen

För några år sedan gjorde vi böcker bestående av laminerade bilder på barnen tillsammans med deras namn. Syftet var dels att synliggöra varje individ för att stärka gemenskapen i gruppen, samt att öva språket genom att sjunga en namnsång samtidigt som vi läste boken. Även detta läsår har vi gjort namnböcker och de är mycket populära, men vi har också utvecklat vår idé och skapandet av böcker. En bok heter ”En dag på Stenen” och visar barn och pedagoger i olika verksamheter som sker under en dag på vår förskoleavdelning.

Läroplanen för förskolan skriver ”...utveckla ett nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra...”.

För att arbeta med läroplanens mål har vi använt oss av Babblarna som verktyg. Vi har läst böcker om dem och dramatiserat historierna. Babblarfigurerna förekommer mycket i barnens lek och har även fått en plats i våra namnböcker.

Projektets start

En dag när vi skulle dramatisera boken ”Dadda hälsar på” upptäckte vi att Babblaren Diddi var borta. Teorierna om vart Diddi hade tagit vägen var flera olika och fortsatte med att dramatiseringen tog en annan vändning än den i originalboken. Det gav oss idén till en helt ny historia vi kunde göra en egen bok utav.

Historien byggdes upp med hjälp av barnens funderingar och dramat pågick över en tid i cirka en vecka. Under tiden dokumenterades berättelsen med bilder som sedan sammanställdes till boken ”Mysteriet med Diddi”.

Utveckling

Sedan dess har fler av Babblareböckerna dramatiserats och även helt nya berättelser utvecklats. De nyaste Babblarna har också fått vara med i en av sagorna, ”Bobbos väska”, där barnen helt bestämde vilka saker de skulle få leka med. Babblarna har varit på olika äventyr, bland annat på älgjakt/ älg safari och en resa till Danmark. Dokumentationerna i projektet har gett en möjlighet till att samtala och utveckla språk och fantasi tillsammans med barnen.

Björken

När vi på Björken tänkte *närmiljö*, var vår första tanke *SKOGEN*. Det är vår närmsta närmiljö och till skogen går vi minst en gång i veckan.

En dag hittade vi ett *troll* som satt på en gren i skogen och där startade vårt projektarbete – **TROLL!**

Trollet i skogen kunde ju inte vara ensamt, så det gjordes ett troll till som skulle hålla det första trollet sällskap.

Tankarna gick vidare bland barnen: det kanske behövdes fler troll, kanske en hel trollby.

Sagt och gjort. Det började tillverkas troll av diverse material som barnen hittade i skogen – kottar, pinnar, bark tillsammans med material vi hade på förskolan tillverkades det troll med liv o lust.

Barnen kom på att trollet måste ha någonstans att bo och då startade hustillverkning också. Vi har sett mycket samarbete i detta arbete.

När troll och hus var klara var det vinter ute och barnen tyckte synd om trollet, om de skulle behöva flytta till skogen mitt i vintern. Så trollet fick flytta in i sina hus i vår stora balja. Innan inflyttningen fick varje barn berätta om sitt troll.

Några troll hade fått olika egenskaper. De kunde t.ex. flyga och hoppa. Alla troll fick också namn.

När det började bli varmare ute ville barnen att trollet skulle flytta ut i skogen. ”Det börjar bli lite varmt för dom här inne”, tyckte något barn.

I samma veva som våra troll skulle flytta ut i skogen, fick ”Trollet i ljusa skogen” höra talas om det. De skulle flytta in till sta'n, så vi fick deras hus.

Vi fyllde skindan med troll, hus, byggmaterial, såg, hammare o spik och begav oss till ”Mörka skogen”. Där skulle våra troll bo.

Hela förmiddagen var det full aktivitet i skogen. Det sågades och spikades, det mättes och byggdes hus till trollet. Husen som barnen byggt inne togs också med och placerades ut. Det gjordes fint med trädgårdar runt husen och till slut fick alla troll flytta in.

Vi kom tillbaka på våra skogs dagar och tittade till trollet. Det konstaterades att det behövdes nog bl.a. filter till trollet, då det blev lite kyligare igen.

På förskolan tillverkades det filter o mössor som togs med nästa gång.

Efter att det regnat en hel del, upptäckte barnen att husen i kartong inte höll så bra.

Flera av barnen berättade att de hade tagit med och visat trollbyn för föräldrar och syskon, mor- o farföräldrar. Vi fick också ett sms från förskoleklassen på Ljungsbackens skola att de varit i skogen och hälsat på våra troll.

En dag fick vi reda på av Tallens barn och fröknar att det varit någon som förstört vår trollby!

Ett par dagar senare har vi möjlighet att gå dit och får då se att allt ligger omkull slängt och trasigt. Det var tråkigt att se.

Barnen gick runt och samlade ihop det som tidigare varit trollbyn och sina troll. Några barn hittade inte sina troll och hoppades att de hade flyttat någon annanstans, eller kanske gått på en promenad. "Det här var ju väldigt dumt. Den som gjort det här, vet nog inte hur man betar sig", sa en klok 5-åring.

För att knyta ihop vår trollsäck, har barnen fått berätta en saga/berättelse om våra troll. Två och två har en personal suttit med barnen och de har fått berätta

sin berättelse om trollen. De har också fått måla utifrån det de berättat. Först med svart tusch och sedan färglägga med flytande akvarell.

När alla barnen berättat det de vill ha med, har vi skrivit ihop deras berättelser till en. Det blir helt enkelt Björkens Trollsaga.

Våra barn har visat stort intresse för drama och att spela teater för varandra under våren, så de ska dramatisera sagan och visa upp den för föräldrar o syskon på sommaravslutningen.

Granen

Sopsortering återbruk och återvinning blev ett intresse och fokus under läsåret.

Under en promenad får barnen syn på en sopbil och blir väldigt intresserade av vad den gör, vart den ska? Barnen gick fram tittade och lyssnade, de härmade ljudet som lät när bilen backade.

Vi jobbar vidare med barnens frågor på förskolan.

Barnen återberättade för de som inte var med. Vi tittade på filmen "den stora maskinen". Vi plockar in en sopbil i lekmiljön. Barnen leker med sopbilen i lekmiljön. Sopbilen är

fortfarande aktuell. Barnen plockar skräp i skogen, de hittar kartonger, plast och metall.

På förskolan har vi ett soprum dit vi går och sorterar våra sopor. Vi använder oss av flanosagor kopplat till sopsortering. Vi gör en utflykt till sopstationen på Silvägen i Götene där vi hjälps åt att sortera och slänga skräp i rätt container. Vi fick ett härligt möte

med glasåtervinningen när vi kom precis när de tömde. Det var verkligen toppen att få uppleva tillsammans. I skogen uppmärksammas fåglarnas ljud. Vi har sett att det finns småfåglar på förskolans gård så vi bestämmer oss för att göra fågelmatare och mata dem.

Vi använder gamla mjölkcartonger, återbruk. Barnen tittar ut och uppmärksammar fåglarna vid fågelmataren vi har hängt upp utanför. Vi har bilder tillgängligt på fåglar intill fönstret där vi kan se fåglarna vid fågelmataren.

Barnen fick tillverka fågelmatare och ta hem också. Vi har fått mail och målad bild på vad som skett hemma hos barnen när fågelmataren hängt upp där. Barnen leker fåglar själva och "flyger" runt. Vi tillför fågeldockor som barnen har tillgång till i sin lek i miljön.

Vi kollar hur småfåglar bor, en del gör egna bon och andra bor i fågelholk. Barnen på Granen hjälps åt och snickrar en holk som vi sätter upp på gården i mitten av mars. En blåmes flyttar in. Vi tittar på filmer på youtube hur det är i boet och vad som händer där inne. På en film blir en död fågel kvar där inne, barnen tar upp tankar om det.

I början av juni hör vi hur fågelungarna piper i vår fågelholk ute.

Förra hösten kunde vi skörda morötter här och tidigt under vintern fick vi städa bort gamla växtdelar. Nu sätter vi ner nya frön i vår pallkrage, morötter, palsternacka och blomkål som vi hoppas kunna skörda i höst.

Vi har planterat tomater inne som ska planteras om i större krukor för att senare flyttas ut.

Stubben

Under läsåret har vi haft fokus på vårt mål närmiljön. Vi började höstterminen med att lyssna in och observera vad barnen var intresserade av i vår närmiljö. Det visade sig ganska snart att småkryp fascinerade dem. Dessa upptäckte de både på utegården och i skogen.

Barnen tyckte det var spännande att hitta många nyckelpigor på vår gård. Vi pratade mycket kring vad småkrypen åt och vart de bodde någonstans. I skogen letade barnen istället efter skalbaggar, myror, spindlar m.m. I leken i skogen byggde de hus till småkrypen av pinnar, barr, mossor och kottar och de letade även efter mat till dem.

När intresset för småkrypen svalnade kom istället nyfikenheten på pinnar. De samlade stora och små pinnar. Pinnarna användes i leken och förvandlades till trollspö, mikrofon, åror, grävmaskin mm. Vi tog med pinnarna hem till förskolan för att barnen skulle kunna fortsätta sin lek och kunna använda dem till skapande verksamhet.

Under hela läsåret har vi följt ett årstidsträd- en björk i utkanten av vår skog. Vi har tittat på dess löv och pratat om vad som händer under våra årstider.

Detta årstidsträd har vi återskapat inne på vår avdelning tillsammans med barnen.

Under vårterminen påbörjade vi vår Götene-karta. Den har växt fram under hela terminen allteftersom barnen har varit veckans barn. Varje barn i gruppen har under en veckas tid fått vara Veckans barn. Detta har inneburit att barnet fått bli intervjuat av en pedagog. Denna intervju har funnits i vår tambur så alla kunnat läsa den. Barnet har fått ta med en favoritleksak och en bok hemifrån som de fått berätta om på vår torsdagssamling. Då har de även haft med sig en iPad hem och tagit kort på sin närmiljö-hemmet och familjen. Dessa kort har de fått visa upp för sina kamrater.

Under samlingen har alla som varit Veckans barn vågat vara i centrum och stått inför sina kamrater och berättat om sig själva. Åhörarna (resten av barngruppen) har visat respekt för sina kamrater genom att vara tysta och lyssnat intresserat. Veckans barn har även fått hjälpa till med att duka, ha samling och dela ut frukt m.m. En bild på deras

hus har sedan satts upp på vår Götenekarta tillsammans med en bild på barnet.

Därefter har barnet fått tillverka sitt hus i valfritt material. Det var spännande och lärorikt för barnet att få tänka till hur deras hus ser ut. Vår Götenekarta

har under våren utökats med fler bilder ifrån våra närmiljöplatser vi besökt under terminen. Vi har tex besökt lekplatser och Ljungsbackens gymnastiksal

Tallen

Vi inledde med att gå på skräppromenader med

barnen. Barnen hittade mycket skräp i närområdet och plockade det glatt. När vi kom tillbaka till förskolan sorterade vi skräpet för att slänga det i rätt behållare på miljöstationen.

Barnen är väl medvetna om olika sorters material och att det är viktigt att det hamnar i rätt behållare. Vi bestämde oss för att göra ett experiment tillsammans med barnen där vi spikade fast olika material på en plank. Vi grävde ner den på hösten i skogen nära förskolan för att sedan se vad som fanns kvar på den under våren och som brutits ner. Barnen fick fundera över vad de trodde skulle hända med skräpet i jorden.

Barnen fick i uppgift i samla skräp hemma som de sedan tog med till förskolan. Detta har engagerat hela familjerna. Detta material har vi sedan återbrukat med både grupp och enskilt.

På förskolans gård har vi odlat i pallkragar. Barnen är aktiva i alla moment. Vi har fyllt på jord, sått, rensat och skördat. De är nyfikna och följer hur det växer och noga med att vattna. När vi skördat smakar de flesta på våra egenodlade grönsaker. Under

våren har vi gjort olika växtexperiment för att se vad som händer med ett frö under olika förhållanden. T.ex. barnen planterade i en ärt i ett CD-fodral för att se hur ärtan gro och växer. Vi placerade dem på en ljus och en mörk plats. Vi samtade om varför plantan utvecklas på olika sätt. Vi har även under läsåret jobbat med "social hållbar

utveckling”. Det är viktigt att vi tar hand om varandra, är en bra kompis, vet vad det innebär och har en trygg och fin gemenskap i gruppen. Vi har pratat om likheter och olikheter. Vi är alla unika och värdefulla!

Samarbetsövningar i gymnastiksalen. Alla är med och uppmuntrar varandra, det är viktigt att våga prova på nya saker.

Eken

Under läsåret 2016/2017 har avdelning Eken arbetat med odling i pallkrage.

Vi har haft glädjen att ta del av Uno Wibell-stipendiet och med pengar därifrån har vi inhandlat pallkragar, jord, lövkompost, fröer, odlingsredskap etcetera. I arbetet har fröets förändring, växtårets gång blivit synliggjort. Vi har placerat pallkragarna synligt för föräldrar och förbipasserande och det har lett till små samtal och frågor.

Återvinningen kom med en traktor med en skopa kompostjord till oss. Alla hjälptes åt att fylla pallkragarna med jord. Vi har sått, skördat, vattnat, samarbetat och samtalat om vad som händer och vad växterna behöver för att växa.

Vi har smakat, luktat, tittat och känt med våra händer.

Under hösten hade vi omröstning angående vilken bärbuske vi ville

plantera på gården. När vi röstar på Eken har alla barn och personal varsin röst (ett foto på sig själv).

Alternativen som fanns att välja på den här gången var hösthallon, amerikanska blåbär och röda vinbär.

Hallonbuske vann och barnen planterade med glädje!

I alla möten som uppstått under projektet ser vi lärande, samtal, delaktighet, glädje, aktivitet och vetgirighet.

Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. (Lpfö 98/16)

Götene – min och vår plats att vara på

Miklagård Förskola

Jordgubbslandet

Vårt projekt startade med att vi frågade barnen vad Götene är och vad som finns i Götene? Vi började gå på promenader för att se vad som intresserade barnen, hur de utforskade platserna, och vad de pratade om. Det som intresserade dem mest var stället där vi hittade sniglar. Vi återvände dit vid flera tillfällen och tog med oss lappar och förstoringsglas som de använde i sitt utforskande. Vi flyttade även med oss sniglar till förskolan där vi byggt två hus till dem och

där barnen kunde fortsätta utforskandet.

För att ge barnen möjlighet att befästa de intryck de fått har de getts möjlighet att använda flera olika uttrycksätt som lera, rita med svart tusch, måla med akvarell, söka kunskap i böcker, filma och ta kort, berätta till teckningar och bilder, dramatisera, sjunga och som avslutning på sniglarna göra en snigelbok.

Efter juledigheten började lite nya barn på Jordgubben, de var mycket i vårt byggrum och började bygga Stellas

lekland. Efter att vi satt upp lite bilder på olika rutschkanor såg vi även ett intresse från de andra barnen att bygga egna rutschkanor.

Det blev uppstarten till vårt arbete med rutschkanor, lutning, friktion och hastighet. Eftersom barnen gärna utforskar med hela sin kropp och uppskattade promenaderna i höstas började vi gå på rutschkana promenader.

Parallellt med detta fortsatte konstruerandet i byggrummet. Vi visade även filmen "Tiggy

testar friktion" och lät sedan barnen prova med egna material, både i byggrummet och i vattenleken. Detta undersökande fortsatte sedan under lång tid både ute och inne. Olika frågeställningar som barnen har funderat på är: Varför åker materialet olika fort? Varför åker den av brädan? Vilken åker inte av? Hur får vi kulan att rulla själv? För att utmana dem lite mer fick de i uppgift att i ateljén skapa en bana/rutschkana där kulan kunde rulla av sig självt.

Barnen har under detta projekt fått många möjligheter att konstruera, använda olika tekniker, använda sin fantasi, samspele och mötas i olika lärande situationer. Genom att barnen har fått

gestalta rutschkanor och banor i ett tredimensionellt perspektiv konkretiserades området som barnen arbetat med, i detta fall rutschkanor och banor. Tack vare gestaltandet har barnen fått en djupare

förståelse kring ämnet. Vi ser hur de under hela dagen provar och utforskar olika sätt att bygga lutningar på.

Blåbärsskogen

Blåbär en förskole avdelning för de yngsta barnen, så när vi startade upp projektet upptäckte vi ganska fort att för dem är Götene mitt hem, och avdelningen Blåbär. Vi

beslutade oss för att be föräldrarna om hjälp, så att barnen fick en bild på sitt hus. Vågar klistrades

upp på golvet och allt eftersom bilderna på barnens hus kom satte vi dem på golvet plus en liten bild på det barnet som bor där.

Efter ett tag började barnen köra med t.ex. bilar på vägarna, de stannade till vid något hus, pekade och frågade vems hus det var, vad som fanns mer på bilden osv. Små barn behöver lång tid på sig för att upptäcka det nya och den tiden fick de. Detta har medfört många möten där barn/barn barn/pedagoger och barn/förälder tillsammans har pratat runt bilderna.

Vi gick också en promenad i Götene centrum och tog bilder på Netto, ICA, leksaksaffären, pizzerian, centrumhuset och lekparken utanför. Bilderna satte vi upp på väggen och vi kunde se att barnen

kände igen och hade erfarenhet av de olika platserna. För små barn är bilder ett fantastiskt sätt att få igång en kommunikation på många olika sätt och i många olika konstellationer.

Varje barn har också sin egen "Jagtavla" uppsatt på väggen, där finns bilder på personer, djur, saker

som barnen tycker om, känner igen hemifrån. Dessa tavlor skapar inte bara en mötesplats för diskussioner utan ger också barnen en trygghet och tröst, ibland kan längtan hem bli stor och då är det skönt att kunna titta lite på sin pappa/mamma hund/katt traktorn/bilen mm.

Vi har gjort miljöer där barnen kunnat bygga med olika material, det har byggts hus av duplo, hagar för olika djur av

kaplastavar, klossar som använts på olika sätt i olika byggen. Utforska och upptäcka är barns stora passion, att få utlopp för nyfikenhet och kreativitet i sin egen takt skapar gemenskap, social kompetens, trygghet och självkänsla hos varje barn. Vattenlek är en aktivitet barnen har fått ge sig hän åt, att få känna, ösa, hälla, skvätta, skratta ger barnen en stor känsla av gemenskap.

Körsbärsdalen

Vi började vårt projekt med att fråga barnen vad de ansåg vad Götene är. De hade många olika frågor och funderingar. Vi valde sedan att gå promenader i smågrupper för att barnen skulle få upptäcka Götene. De olika grupperna gick åt olika håll och såg många olika saker. Varje grupp hade med sig en Ipad för att barnen själva skulle få ta kort på vad de ansåg vad Götene var just för dem. Bilderna och filmerna visade vi sedan upp för kompisarna som var kvar på förskolan och vi skrev sedan ut kort för att ha de på väggen. Det som intresserade barnen mest var hus. Vilken form, färg m.m. som de hade.

Vi tog tillsammans fram en stor kartong som röstades fram att det skulle bli en koja/stuga. Barnen valde att det skulle vara en dörr och några fönster i olika former på den. Efter det ville barnen bygga den större för de ansåg att den var för liten. De skickade därför ett brev till Tommy som jobbar som bygglovshandläggare på kommunen. Tillsammans valde barnen vad som skulle stå i brevet som skulle skickas och sedan skrev alla under med sitt namn. Barnen fick här lära sig hur man skrev ett brev. Hur börjar man ett brev, hur skriver man i det och hur avslutar man det.

Tommy hade fått vårt brev och vi blev inbjudna till centrumhuset där han jobbar. Han hade fixat en fin PowerPoint där han visade bilder på hur man bygger upp hus ifrån grunden och vad man behöver tänka på. Vart får man bygga och vad finns det för risker när man bygger?

När vi gick därifrån fick vi med oss varsitt bygglov som visade att vi kunde bygga ut vår stuga.

Vi diskuterade med barnen om hur utbyggnaden skulle se ut. Det var flera barn som gjorde ritningar hur vi skulle bygga vidare. Vi röstade om vilken ritning som var bäst och sedan var det bara att bygga vidare. De valde att sätta den andra kartongen på snedden bredvid den första. Vi gjorde en dörr in till det andra rummet och fixade fönster i olika mönster som barnen kom överens om. När alla fönster och dörrar var färdiga var det dags att måla stugan. Barnen valde många olika färger för att alla skulle bli nöjda. Några av barnen valde även att tapetsera på insidan med tapetprover och riktigt tapetlim. Det blev limmat på väggar, golv och tak med olika mönster, färger och former. Barnen valde även att göra en skorsten med tegelstenar på till stugan och även att göra två brevlådor. Vi gick många promenader för att titta hur en brevlåda såg ut och röstade sedan fram hur vår skulle byggas.

När barnen var nöjda med sin stuga och de hade fixat allt vad de tyckte var viktigt skickade vi ännu ett brev till Tommy. Han svarade att han gärna kom på besök och titta på vår utbyggnad så den var godkänd. Många av barnen var nervösa över hans besök om stugan skulle bli godkänd eller inte.

När Tommy kom frågade han barnen om hur det gått. Barnen visade bilder under projektets gång och sedan gick de för att visa honom stugan. Tommy tittade noggrant på stugan och sade att taket måste åtgärdas för det höll på att rasa in. Barnen sade att de skulle ändra taket och då blev han nöjd. Innan han tackade för sig gav han barnen varsitt pris för att de hade klarat att bygga en stuga så bra. Det blev varsin reflex så de skulle synas i mörkret när de var ute och gick i Götene.

Götene – min och vår plats att vara på

Skattkistans Förskola

Diamanten

Lärande möten

Barnen har mött platser, människor, olika yrkesgrupper, ljud, samhällsfunktioner... vi har varit ute i samhället och träffat medborgare i dialog och lärt oss massor!

Med stort intresse och nyfikenhet har barnen upptäckt Götene tillsammans. Barnen har fått vara både detektiv och medhjälpare och fått många olika uppdrag som de med spänning löst.

”Hundraspråkligheten”I arbetet med projektet har barnen fått möjlighet att uttrycka sig på många olika sätt ”hundra språk”. De har använt sig av skapande och gestaltande med många olika material, rörelse, verbalt berättande, drama, musik, skriftspråk, språk, bilder, läsplatta, kartor och ritningar.

Inspirerande och föränderliga lekmiljöer

Vi har fångat upp barnens intressen och tillsammans har vi skapat inspirerande lekmiljöer. I miljöerna har barnen fått möjlighet att bearbeta sina upplevelser. Leken har utmanat till ett nytt lärande och idéer inom ramen för projektet. Exempel på miljöer; pizzeria, badhus, frisörsalong, brandmanslek, vägen till skogen, byggarbetsplats, ett naturrum som förändrats efter årstidsväxlingarna m fl.

Delaktighet och inflytande

Det är barnens intresse, upptäckter, idéer och funderingar som leder projektet vidare. Detta kräver lyhörda pedagoger som lyssnar och intressera sig för barnens tankar och upplevelser för att sedan kunna ta det vidare i projektet tillsammans med barnen.

I dokumentationer och på Delta har föräldrarna kunnat följa och ta del av vad som sker. Vi har gett delaktighet och inflytande genom att flera föräldrar varit de som barngruppen mött när de varit i kontakt med olika yrkesgrupper och arbetsplatser i samhället. Vi har även haft en gemensam arbetskväll tillsammans med barnens föräldrar då vi skapade nya lekmiljöer på vår gård.

Rubinen

I början av läsåret synliggjorde vi vad vi hörde att barnen uppmärksammade om Götene: Familjen, Polis, Biblioteket, Ica, många djur, där bor jag, mitt hus, brandbilar, kyrkklockorna, badhuset, Kinnekulle.

En stor väggharta sattes upp där barnens hus blev markerade.

I projektet har Draken Disa och krokodilen Krille varit med barnen. Dessa två figurer har haft frågor och funderingar kring Götene detta har skapat samtal och hjälpt till att dra projektet framåt.

Vi gjorde promenader i Götene tätort. Platser som vi såg var, Ica, Netto, Second hand, Albinos (klädaffär).

Barnen var uppmärksamma på var man köper mat och var man handlar kläder. Fler platser vi såg under promenaderna var Biblioteket,

polis och återvinningstation. Dessa platser kom också upp på vår väggharta.

Tillsammans med barnen skapades en affär på hemvisten. Barnen tillverkade skyltar som visade vad som finns att köpa och vad det kostade. Barnen tillverkade även varor, t ex frukt, kakor och glassar.

Efter ett besök i en bilverkstad skapades en verkstad i Rubinenaffärens gamla lokaler. Barnen tillverkade de verktyg och maskiner av återvinningsmaterial som de tyckte de behövde.

Kopplat till projektet har Rubinens ateljé blivit mer tillgänglig, till glädje för

barnen. Där har barnen fått möjlighet att uttrycka sig på många olika sätt.

Ängen, (ett naturområde i förskolans närhet) blev en ny och uppskattad miljö för barnen. Innan första besöket på ängen fick barnen fundera över vad som kan finnas på en äng. Några exempel på deras tankar om vad som kan finnas där var; "kaniner", "vargar", "tigrar", "blommor", "fåglar".

Det fanns många myror på ängen som väckte barnens intresse. I ateljén skapades ängar, myror och myrstack i

många olika former och material t. ex målningar, blyertsteckningar och papier mache.

PärLAN

JAG OCH VI

Vi började med vår del av projektet med att fokusera på barnets egen identitet,

”jaget”. I 1 – 2 års ålder är

”jaget” en stor upptäckt. Mycket av det som de upplever de första åren behöver vara konkreta upplevelser, så att de kan uppleva med alla sina sinnen. Barnen fick måla en pappersfigur av sig själva i naturlig storlek. Dessa pappersfigurer pryddes med foton av barnens ansikten och ordbilden av deras namn. Figurerna hängdes upp på väggen och barnen återkom ofta till dem under hela läsåret. Pappersfigurerna har varit en källa till kommunikation och en känsla av samhörighet med empati har skapats i gruppen. Barnen har kunnat se sig själva som en del i gruppen.

”Mitt hus” blev nästa steg i projektet. Barnens hus fotograferades.

Bilderna användes på olika sätt. De laminerades, de klistrades på klossar samt sattes upp på väggkartan över Götene. Barnen jämförde sitt och kompisarnas hus i olika dimensioner, tittade på färger, former, antal fönster etc. Under läsåret användes dessa hus frekvent i leken.

NÄRMILJÖ

Hur kan man skapa möjligheter för barnen att i förskolans miljö få möta Götene på olika sätt, vilka miljöer är bekanta för dem, vilka miljöer skapar nyfikenhet hos barnen?

Vi gick på promenad med några barn i taget för att se och lyssna in vad de reagerade på. Vi skapade en karta över Götene, först med barnens hus, stora vägar och Götene ån. Sedan tillkom olika logotyper/symboler över lokala företag.

Vi målade upp Kinnekulle, med skogar och åkrar på ett fönster. Barnen visade intresse för olika slags svenska vilda djur och då fick foton på djuren också vara med på fönstret.

Vi spelade in olika slags ljud som finns i Götene på våra ljuddosor för att barnen skulle kunna upptäcka och jämföra dem.

DELAKTIGHET OCH INFLYTANDE

Under projektets gång dokumenterade vi arbetet på olika sätt genom exempelvis foto, video och ljud. För att göra projektet till barnens ”egna” visade vi ofta dokumentationerna på storbild och reflekterade tillsammans.

Barnen har på detta sätt kunnat följa sin egna och kompisarnas kunskapsutveckling. De har under läsåret valt att själva återkomma till dessa dokumentationer och samtalat kring dessa med sina vänner och oss pedagoger.

HUNDRASPRÅKLIGHETEN

”De hundra språken” – denna dikt av Loris Malaguzzi talar om barns många olika uttryckssätt och vikten av att barn får använda dessa. Det är förmodligen den del som gjort Reggio Emiliass pedagogiska filosofi mest känd över världen. Att barn ska få uttrycka sig med bilder, dans, matematik, teater, lera, musik ...

De hundra språken

Hundra händer, hundra tankar, hundra sätt att tänka, att leka och att tala på.

Hundra alltid hundra, sätt att lyssna, att förundra, att tycka om, hundra lustar att sjunga och förstå.

*Hundra världar att uppfinna
hundra världar att drömma fram.*

*Ett barn har hundra språk men berövas nittionio.
Skolan och kulturen skiljer huvudet från kroppen.*

*Man ber barn;
att tänka utan händer, att handla utan huvud, att lyssna men inte tala, att begripa utan glädjen i, att hänföras
och överraskas annat än till påsk och jul.*

*Man ber dem:
att bara upptäcka den värld som redan finns och av alla hundra berövar man dem nittionio*

*Man säger dem:
att leken och arbetet, det verkliga och det inbillade, vetenskapen och fantasin, himlen och jorden, förnuftet och
drömmarna är företeelser som inte hänger ihop.*

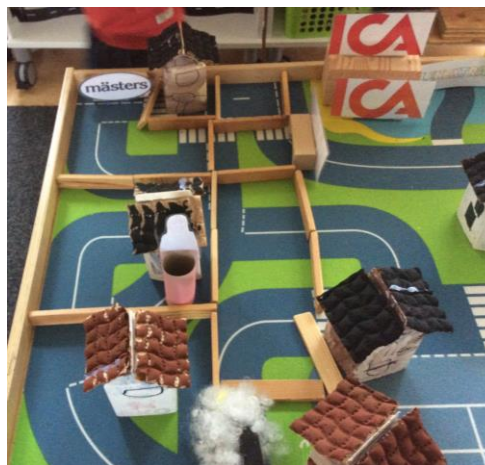
*Man säger dem:
att det inte finns hundra
Men barnet säger:
Tvärtom, det är hundra som finns.*

Genom projekten har barnet fått en möjlighet att mötas i många olika uttrycksformer. Nedan vill vi påvisa mångfalden i barnens hundraspråkighet.

Hundraspråkighet innebär...

...att alla barn har rätt att uttrycka sig på många olika sätt, med hjälp av olika verktyg och material.

...att utforska och fördjupa sig med hjälp av ord, ljud, penslar, kitor, lera, rörelser och alla möjliga redskap.

...att ta till sig världen och ny kunskap med alla sinnen.

"I varje översättning från ett språk eller ett uttryck till ett annat skapas en ny form av medvetenhet kring det fenomen som ska utforskas: ett träd som ritas, görs i lera eller ståltråd och papier-maché gör att barnen förstår nya aspekter av vad ett träd kan vara. Kunskap uppstår tillsammans med de olika materialen och i översättningarna mellan materialen. (Palmer, 2010)

ATT SKAPA MÖTESPLATSER I ETT PROJEKT

För att synliggöra mötesplatserna som har uppstått i projekten så har alla pedagoger har fått svara på frågorna;

- *Vad för olika mötesplatser har uppstått under ert projekt?*
- *Vad har dessa mötesplatser och dess berättelser fått för betydelse?*
- *Vilket möte/mötesplats är det som gett starkast avtryck?*

Vi har analyserat och sammanfattat svaren som har kommit in.

Vi ser att barnen har mött många olika platser som naturen, affärer, yrken/arbetsplatser, ekologiska kretslopp. Barnen har även mött olika samhällsfunktioner som polis, vårdcentral, tandläkare och apotek.

Pedagogerna har gett barnen en möjlighet till att möta nya platser i samhället och det har skapat många nya möten med människor. I mötet med andra människor utanför förskolan har barnen blivit mer bekväma i att ta kontakt och kommunicera på olika sätt.

Vi ser att det har blivit många oväntade möten och viktiga relationer både mellan barnen och de barnen mött. Människorna som barnen har mött har blivit betydelsefulla då de har tagit sig tid till att möta barnen genuint och bjuda på sig själva.

I mötena har barnen skapat många olika relationer med människor men även med djur, insekter, vatten, stenar och pinnar. Vi har även sett att barnen har uppmärksammat detaljer i samhället som lutningar, brunnar och skyltar. För andra barn har ljuden, fordon och odlingar varit viktiga.

"Det råder samstämmighet kring att platser är särskilt viktiga för barn därför att det är genom direkt kontakt med närmiljön som barn utvecklas och skaffar sig kunskap om omgivningen. (Cele, 2007)

Genom promenader har barnen upptäckt och fått en relation till samhället. Det har gett pedagogerna en öppenhet om barnens tankar om samhället. Barnen och projektet blir synliga i samhället genom promenader, möten i affärerna, dialoger med personal både i butiker, bibliotek, skolan och genom föräldrar som besöker verksamheten. Genom att barnen får röra sig i samhället möter de olika platser naturligt. Det ger dem nya insikter och relationer. Barnen har visat stor glädje när de känner igen platser och människor de tidigare mött.

Miljöerna i förskolan har varit viktiga för barnen, tillsammans har pedagoger och barn skapat och förändrat miljöerna kopplat till de möten som skett i samhället. Vi kan se att barn och pedagoger har använt sig av mycket återbruksmaterial.

*" Genom att barnen agerar på och med olika platser sker den främsta kommunikationen inte genom ord, utan den kan precis lika gärna ske genom rörelse, kroppsspråk och lek.
(Cele, 2007)*

Eftersom gruppkonstellationerna har sett olika ut på förskolorna har det gett barnen möjligheter att återberätta sina upplevelser för de som inte varit med. Andra barngrupper har fått en möjlighet att berätta och beskriva för sina kompisar om sina hem och de andra har fått möjlighet att fråga. Återberättandet har varit en del i processen. Likaväl som barnen har fått möjlighet att berätta om sina upplevelser så har de fått möjlighet att uttrycka projektet med olika material och tekniker.

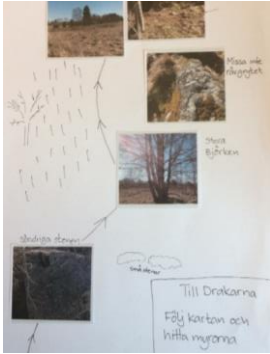
”Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. (Lpfö 98/16)

I projektet har det skapats olika dokumentationsplatser där har barnen mött varandra i många samtal. Det har gett vidare inspiration i projektet.

”Att dokumentationerna är tillgängliga för både barn och pedagoger bidrar till möten och samtal. (Essén, Björklund m.fl. 2016, s 93)

Kartor har använts och har blivit ett sätt som får barnen att koppla ihop alltihopa och se helheten. Kartan har kopplats ihop med barnens hus och viktiga platser i samhället.

HUR KAN MAN BYGGA "BROAR" MOT SAMHÄLLET?

Promenader

Genom att promenera och besöka olika platser i samhället ser barnen vad som finns och invånarna ser att förskolan finns.

Barnen och projektet blir synliga i samhället genom promenader, möten i affärerna dialoger med olika människor både i butiker, bibliotek, återvinningstation, skolan, gymnastiksal och genom att vi fått besök av dem i verksamheten.

Genom att barnen får röra sig i sin närmiljö möter de olika platser naturligt genom sitt uppdrag. Då blir barnen medvetna om olika yrken, affärer, platser. Det ger dem nya insikter och relationer. De skapar igenkänning och samhörighet när de känner igen människor.

Vi skulle vilja ha cyklar för pedagoger där det finns möjlighet att köra många barn, då blir samhället mer tillgängligt även för de yngsta barnen.

Att ge barnen möjlighet att möta naturen.

Utställningar

Utställningarna i Centrumhuset är något som når de flesta. Där kan man titta och känna. Inför utställningarna skulle en notis i tidningen vara bra, kanske redan finns?

Barnens projekt och vår verksamhet kan bli synliga för samhället genom utställningar i offentliga miljöer.

Använda oss av piedestalerna.

Visa upp vad barnen gör vid olika tillfälle ex. Götene lördag.

Förskolans dag är ett bra tillfälle...

Bjuda in och bjuda ut

Använda sig mer av föräldrars erfarenheter, jobb m.m.

Genom att besöka och uppleva olika platser i samhället och genom att bjuda in andra aktörer till förskolan för att berätta om något.

Använda Prao- utbyte 1:or och 8:or mer.

Att förskolorna sinsemellan bjuder in och visar varandra vad man jobbat med. Ta med några barn och åka/gå till varandra. Bygga bror mellan barnen på de olika förskolorna. Ha någon förskola som man samarbetar mer med.

Tidningen/sociala medier

Dokumentation till föräldrarna med bild och text som vi sätter upp i hallen.

Sociala medier så som Facebook och Instagram är också en väg att nå ut till många i samhället.

Vi pedagoger berättar gärna för föräldrar och andra om vår verksamhet.

Att tidningen uppmärksammar vad som händer på alla förskolor, så alla får synas på ett positivt sätt!

"Interkultur betyder att bygga broar."- citat från Majnor i Råslätt

KOMPETENSUTVECKLING

Under läsåret har pedagogerna utbildats.

Vi vill lyfta fram förskolorna och skolornas gemensamma utbildningsdag med Bo Hejlskov Elvén.

Barn med låg affektivt bemötande – Bo Hejlskov Elvén

Vi fick lära oss en del nytt och fick bekräftat många saker som vi redan gör, som vi hört tidigare. Eftersom vi inte har så mycket andra kunskaper kring detta ämne har vi valt att utgå från hans teorier när vi arbetar med denna problematik i vår vardag. Detta tar vi med oss och försöker arbeta med i vår barngrupp just nu:

- Tänk på att det inte går prata, nå eller tala tillrätta när barnet är i kaos. Ofta har barnet inte vetskap om vad som händer eller varför det blev så här. Det är bäst är att vara tyst och avvakta så länge ingen skadas.
- Om barnet har t.ex. kastat runt en massa saker mitt i sitt kaos är det pedagogens ansvar att städa upp (om det går tillsammans) men barnet lär sig inget av det. Det är också pedagogens ansvar att förhindra att barnet hamnar i kaos. Det går så klart inte i alla situationer, men det går kanske minska antalet.
- Låt barnet ha "vilopaus" under dagen för att orka hela vistelsen. Vilopaus behöver ju inte vara att sova, utan kan vara iPad eller.
- Barn lär genom att få lyckas med saker inte genom att få höra vad de gör för fel.
- Tänk på att ha tydliga regler som barnet förstår. Låt reglerna säga vad man FÅR göra istället för vad man inte får göra.
- Barn som KAN uppföra sig – gör det.

Dessa frågor kan vara bra att ställa sig;

När är ett beteende ett problem?

När det upplevs som ett problem, VEM är det ett problem för?

Vilken metod använder vi när vi tycker vi har ett problem?

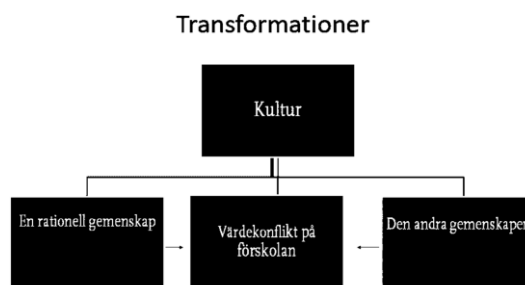
En grupp pedagoger fick lyssna in Susanna Anderstafs forskning om detta vill vi dela med några tankar om:

Interkulturellt förhållningssätt - Susanna Anderstaf

Under ett studiebesök i Jönköping fick några pedagoger möta och lyssna på Susanna Anderstaf som är universitetsadjunkt i pedagogik. Föreläsningens fokus var på flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt. Föreläsningen syftade till att öka pedagogernas insikter och skapa en samsyn i hur alla tillsammans kan ge barnen möjligheter att utveckla alla sina språk och sin kulturella identitet. Ett interkulturellt förhållningssätt är att se flerspråkighet som en kompetens, att vara öppen inför den mångfald av språk och kulturer som barn och föräldrar representerar. Susanna menar att det handlar om att bygga broar mellan kulturer och människor och att i alla möten möter du alltid först en människa. Translanguage- barnen lär sig genom att blanda språken men att vi tänker att svenska är det officiella språket. 1989.

Ett interkulturellt förhållningssätt handlar om interaktion och solidaritet. Om att bygga broar mellan människor och kulturer i ett ständig pågående processande.

Susanna pratade även om välkomnade - vad innebär det att känna sig välkommen, vem behöver jag vara för att känna mig välkommen. Är det allt tillsammans som är ett välkomnande?

För att kunna vara ett vi, måste vi komma överens om vad som är ett vi. Vi måste också komma överens om vilka som är "de andra". För det är först när vi definierar "de andra" som en skillnad mot oss vårt vi blir tydligt.

"Det är så lätt att vi skapar bilder av varandra. Vem blir du, vem blir jag i mötet med varandra?"- citat från Susanna Anderstafs föreläsning:

ÖVRIG KOMPETENSUTVECKLING

Under läsåret har det skapats mötesplatser mellan olika pedagoger där de olika projekten synliggjorts.

Det har skapats mötesplatser med människor i samhället för att förklara, synliggöra och hitta sätt att samarbeta.

Flera grupper av pedagoger har fått fördjupning i skapande/ gestaltande via handledning av ateljérista men även via olika workshops.

Många andra fortbildande delar har skett under läsåret och alla har varit för sig knutit sin del i alla pedagogers egen process och har sedan bidragit till helheten.

För att utveckla förskolan inifrån har även pedagogerna läst litteratur och artiklar, mött varandra i olika forum och diskuterat den kopplat till verksamheten.

LITTERATUR

ATT GÖRA LÄRANDET SYNLIGT

Vad är en lärande grupp? I vilken utsträckning kan individuellt lärande förstärkas - eller tvärtom hämmas - i en lärande grupp? I vilken utsträckning kan dokumentation främja nya sätt att lära? Vilka samband finns mellan dokumentation och bedömning? Boken är ett samarbetsprojekt mellan Reggio Emilia och Howard Gardners forskningsgrupp.

Detta är några av de frågor som har undersökts av ett forskningsprojekt i samarbete mellan Project Zero vid Harvard Graduate School of Education och Reggio Children. I projektet deltog lärare och pedagoger vid Reggio Emilias kommunala förskolor och forskare från Project Zero.

I litteraturen kan man finna talrika studier av individuellt lärande liksom av lärande i grupp, men endast ett fåtal av dessa har fokuserat individuella strategier för lärande inom en grupp och gruppens lärande - i synnerhet om gruppen består av små barn. Dessutom har mycket litet publicerats inom pedagogikens och utbildningens område gällande förhållandet mellan dokumentation och bedömning/utvärdering.

PEDAGOGISKA MILJÖER I TANKE OCH HANDLING

"Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktivitet. Den ska inspirera barnen att utforska omvärlden." (Läroplan för förskolan)

Alla barn i förskolan ska ha rik tillgång till miljö och material som ger dem möjligheter att utveckla sina lekar och utforska sin omvärld utifrån sina idéer och planer. De ska få bli förundrade och förbluffade, på sätt de inte förväntat sig och som får dem att vilja veta mer, anser Linda Linder som är förskollärare, ateljerista, föreläsare, miljöpedagog och bloggar på Pedagogiska kullerbyttan.

Men hur går man konkret tillväga för att utforma en sådan öppen, innehållsrik och inbjudande pedagogisk miljö? Linda Linder samlade ihop ett gäng kollegor och tillsammans har de skrivit en antologi där de delar med sig av sina erfarenheter, tankar och idéer. Samtliga är inspirerade av tanken om miljön som den tredje pedagogen, hämtad från den pedagogiska filosofi som vuxit fram i förskolorna i Reggio Emilia. De beskriver förändringar och visar vilken betydelse den pedagogiska miljön har för både barn och pedagoger.

PEDAGOGISK DOKUMENTATION

Hur kan du som pedagog använda dig av pedagogisk dokumentation för att utveckla verksamheten tillsammans med barnen?

Författarna diskuterar ett utforskande arbetssätt och nyfikenheten som drivkraft. Igenom boken finns vardagsexempel från olika förskolor och reflektionsfrågor till dig som pedagog. Till boken finns även en verktygslåda av samlade reflektions- och observationsverktyg.

PLATSER FÖR BARN

Platsinteragerande metoder som verktyg för att förstå barns känsla för plats. Under de senaste åren har intresset för barn och deras platser vuxit enormt. En anledning har varit barnkonventionen som tillkom 1989. Den gjorde att forskare, pedagoger, planerare, arkitekter och andra med intresse för barn och utemiljöer behövde förstå barns behov av platser för att på så sätt kunna argumentera för deras rättigheter.

Barn har mycket god kunskap om sina miljöer, men de måste få uttrycka denna kunskap på sina egna sätt.

Artikelförfattaren *Sofia Cele* visar att platsinteragerande metoder erbjuder goda möjligheter till det.

OM VÄRDEN OCH OMVÄRLDEN

Hur får man syn på det till synes självklara? I denna antologi fångas mötet mellan pedagogiken i Reggio Emilia och den svenska förskolepedagogiken - ett möte där professor Gunilla Dahlberg varit en drivande kraft.

Att försöka förstå och inspireras av Reggio Emilias pedagogiska filosofi har synliggjort den svenska pedagogiska praktiken och föreställningsvärlden kring barn och pedagogik. Läsaren får följa med på en pedagogisk inspirationsresa, i vilken historik blandas med en aldrig sinande framtidstro och där ord som förundran och entusiasm blandas med demokrati, jämställdhet och kreativitet. Här möter vi ett resursrikt och nyfiskt barn, ett barn med lust och kraft att lära. Pedagogens arbete blir att lyssna, låta sig förundras och inspireras av barnens frågor och bli en medforskare, men också att utmana barnens kunskapande processer.

Flera av författarna använder sig av pedagogisk dokumentation som verktyg för att försöka förstå barns kunskapande. Personliga perspektiv blandas med konkreta erfarenheter i skilda pedagogiska rum och författarnas olika bakgrunder och intresse speglar den blandning av teori och praktik som har blivit ett signum för "pedagogik i en föränderlig värld". Det som förenar texterna är bland annat professor Gunilla Dahlbergs tankar kring teori och praktik - där teori ses som redskap för praktiker att konstruera förståelse för att kunna förändra praktiken.

SAMMANFATTNING

Vi ville få syn på barnens bild av samhället och samhällets bild av barnen.

Vi ville skapa möten och bredda perspektiven, skapa lärandeprocesser i mötet med varandra.

Vad har vi fått syn på när vi blickar tillbaka på året som gått och på helheten, alla vi tillsammans?

Vi ser genuina pedagoger som lyssnar in barns tankar, tar vara på och låter barnen få utrymme plats att uttrycka sig på.

”Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen (Lpfö 98/16)

Vi ser demokrati och delaktighet, som är några av samhällets viktiga värden. Vi ser även glädje och gemenskap. Glädje mellan barn-barn och barn-pedagog, men även glädjen mellan de möten som har skapats. Vi ser glädje i hur pedagogerna och barnen har utforskat sin närmiljö och inspirerats av vardagliga upptäckter. Vi ser en gemenskap mellan de nyfunna relationerna men även en gemenskap till material, miljöer och dokumentationer.

Vi ser hur pedagogerna varsamt tar emot vad barn har med sig.

De synliggör det genom dokumentation, reflekterar och får syn på hur de tillsammans kan göra ett utforskande med barnen. De ger barnen utmaningar och mötesplatser där deras perspektiv får breddas och fördjupas.

Pedagogerna vågar utmana till att skärpa blicken och få syn på detaljer och nyanser. Pedagogerna ger barn verktyg och möjligheter att uttrycka sig på en mångfald av olika sätt. De barn som har ett annat modersmål än svenska har fått en möjlighet att korsa sitt språk med svenskan och samtidigt få uttrycka sig i olika material.

”Vi vill påstå att en miljö som erbjuder möjligheter att kunna uttrycka sig genom olika material, är en miljö som har möjlighet att ge varje barn en röst. (Linder, 2016)

I det här projektet ser vi hur samhället och barn möts. Vi ser hur barn närmar sig med nyfikenhet och att deras bild inte är som den bild vi vuxna har. Vi hör genom deras samtal och frågor, ser genom deras gestaltande hur deras bild ser ut. I mötet med samhället ser vi och hör hur barnen blir nyfikna och vill veta mer. Vi ser hur samhället tar emot barnens tankar och frågor på ett genuint sätt. I de möten som skett hoppas vi att bilden av barnen har breddats, vår förhoppning är att alla intryck barnen skapat där de gått fram ska sätta avtryck hos dem de mött.

Vi ser hur frågor och tankar om hållbarhet lyfts fram på olika sätt under året.

Vår förhoppning är att vi alla tillsammans påverkats och att det satt avtryck i oss alla, barn, pedagoger och samhälle. Dessa avtryck kan hjälpa oss att tillsammans värna om vårt samhälle och en hållbar framtid.

REFERENSER

Alnervik, K., Göthson, H., & Kennedy, B. (2012). *Ljuspunkten: barns relation till fenomenet och begreppet ljus*. Stockholm: Stockholms universitet.

Cele, S. (2007). *Platser för barn*. Stockholm. Locus.

Essén, G., Björklund, E. & Olsborn Björby, L. (2015). *Pedagogisk dokumentation: Utvecklas och lära tillsammans*. Stockholm: Natur & Kultur

Linder, L. (2016). *Pedagogiska miljö i tanke och handling*. Stockholm: Lärarförlaget

Palmer, A. (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan: pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan. Reviderad 2016*. Stockholm: Elanders Sverige AB.

Skolverket (2017). *Allmänna råd med kommentarer*. Stockholm: Elanders Sverige AB.

